

ACC. N:R M. 14464: 1-8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Frans Mårtensson, Björnterile*
Härad: *Villands* Berättare: *Marja Nilsson, Åhus*
Socken: *Åhus* Berättarens yrke: *lantbr., tobaksodlare*
Uppteckningsår: *1958* Född år *1881* i *Barkemölla, Gladöax. m.*

*Om tobak, dess odling, behandling och
användning. s. 1-8.*

LUF. 27.

Tobak.

ACC. N:R M. 14464:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

Luft 27
1.

Tobak har ej odlats i min hemtrakt sedan mer än 50 år tillbaka och då bara i ett enskilda fall. Längs kusten i nordöstra Skåne tror man att tobaksodling bedrivits sedan 200 år tillbaka. Tobaksodling bedrivs mest av mindre lantbr. forpäre och husägare. Tobaksodlingen har gått tillbaka under de senaste årtiondena. Anledningen är nog att svensk tobak inte kan konkurrera med den utländska, som anses finare. Bring tobakslunden hade man gärna lövträdhäckor som skydd. Bänkar na byggdes rektangelformad med träder till kant och fylldes med jord blandad med gödsel, eller kompost. Jorden i bänkarna lades ut skulle vara bra brötfloja och grävas bra före sätningen. Fröna lades i säck som sedan sänktes i vatten så att de blev vattendruckna varefter de lades i sandlådar för att forka

1)

Tobak.

ACC. NR. M. 14464:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET

LUND

Snip 27

Tobak har ej odlats i min hemtrakt sedan mer än 50 år tillbaka och då bara i ett enskilda fall Långs kusten i nordöstra Skåne tror man att tobaksodling beskrivits sedan 200 år tillbaka. Tobaksodling bedrers mest av mindre lantbr. forjare och husägare. Tobaksodlingen har gått tillbaka under de senaste årtionden. Anledningen är nog att svensk tobak inte kan konkurrera med den utländska, som anses finare. Från tobakslandet hade man gärna lövträdhäckor som skydd. Bänkaner byggdes rektangelformad med träer till kant och fylldes med jord blandad med gödsel eller kompost. Jorden där bänkarna lades ut skulle vara bra tvättbjöja och grävdes bra före bänkan. Fröna lades i säck som sedan sänktes i vattnet så att de blev vattendruckna varefter de lades i sandlådor för att torka

Tobak.

ACC. N:R M. 14464:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET

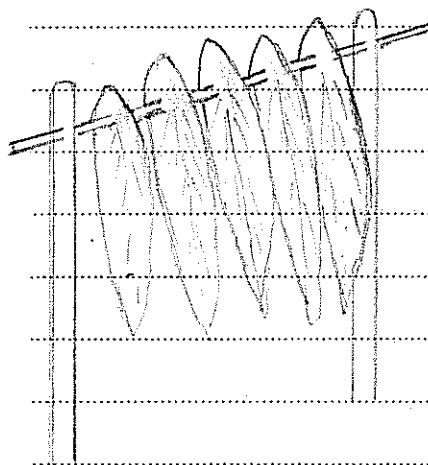
LUND

2.

och blå groddar. De grodda fröna såddes i bän-
karna i början av april. Sedan plantorna
blivit en 5 cm. höga planterades de ut i tobaksplan-
ten, som skulle vara bra höstplöjda och grävas
djupt på våren före utplanteringen. Plantorna
planterades i rader med en 45 cm. avstånd från
varandra och ungefär samma plantavstånd
i raderna. Plantorna skulle vattnas rikligen
i början. När fröna voro sådda i bänkarna
skulle dessa, som sluttade något mot sidan,
övertäckas med oljat papper, som var ge-
nomsläppligt för solen. Fröslagen, som an-
vändes, voro: Dybeck's, Tofta och Slida tjockare.
Mellan var annan rad var gångstig där man
gick när man vattnade, eller annars arbetade
i odlingen. Sedan plantorna blivit mellan 10 i
tre morgnar i rad

2)

20 cent. höga lejade man dem, vilket också kallades för att leja. När plantorna fått mer än 5 eller 6 blad lejades de övriga bladen, som användes till grisföda. Skörden började i senare hälften av september. Innan skörden gjordes förkställningar i ordning i likhet med lekeningen. Stopparna kunde vara minst 1,20 mt. höga och spirorna omkring 5 mt. långa. Vid skörden avbröt man först de grövsta bladen, som kal-

lades grövblad eller stortobak, som samlades upp på venster arm, så många som kunde bäras och lämnades till en arbetare som stack hål i de samma varefter de trädde på spiran så många som fingo plats, dock inte tätare än att luft kunde cirkulera mellan bladen.

Tobak.

ACC. N:R M. 14464:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

Tornbladet kallades "sandgodis" och användes till cigar-
etter. För vädret fort och soligt kunde tobaken efter
en verkas hängning till tork, samtas i hop och
hängas i torkkladan en månads tid varefter den
var färdig att säljas och skickas till fabriken,
som hette Monopolen. Torkkladorna voro enkla
brädhus, med lågt sittande luckor på sidorna, som
skulle hållas öppna på dagen om vädret var fort,
men stängas om kvällarna för att inte tobaken
skulle taga skada av fuktig luft. Tobaken bered-
des som ovan nämns i Monopolens fabriker. En
rätt vanlig tobaksort hette Argus. Virket kalla-
des den rullade tobaken. Stjälkarna i tobaksbla-
den maldes till snus. Ungdom brukade mycket
för själv rulla cigaretter. För 60 å 75 år tillba-
ka brukades mycket att husförens röke lång-
pipa. I dessa var piphuvudet av porlän med
mågon vackert målad bild på. Skaffet var av

4)

trä och ihåligt med glasrör genom vilket röken sögs. Skaffet avslutades med ett böjt konstnärsligt flätat rör, som i sin slut avslutades med ett munstycke av horn. Skaffet i sin helhet kunde ha en längd av mer än en halv meter. Då fanns vita och bruna kritpipor med gult huvud. Det fanns pipor av sjöskum, som ansågos mycket förmånliga. Skäften voro vanligen böjda och något mer än 1 dm. långa. Jönmän använde rakskaffade rådana till skillnad från annat folk. Dessa pipor voro i många fall försedda med silverberlag. Pojkar, som gingo till sjöss, böjade röka i konfirmationsåldern, andra pojkar något senare. Det förekom allmän böj frammande på piprök innan ^{igår} kommo i mera allmänt bruk. ♪

57 Det fanns piphuvud som voro konstruerade med en behållare underfill i vilken tobaksolja samlades.

Tobak

ACC. N:R M. 14464:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6.

6) Tjörnän brukade mycket förvara pipetobaken i gummipung. Annat folk brukade mest förvara roktobaken i vackra hemslöjda duschatellor. Piprensare voro av virad stältras i vilken bost voro inwirada, men även en enkel stältras användes. Man snusade genom näsan, men det fuggas även snus. Snusluggning började man med vid samma ålder som man började röka. Äldre kvinnor snusade, men det var mera en santsagsvis. Måttliga snusare förvarade snuset mest i glasburkar. Hornsnusare köpte sitt snus i kaggar där det sedan förvarades. Snusdosorna voro dels tillverkade av näver, dels av horn, med mässing- eller silverbeslag. Även dosor av silver förekommo, men dessa voro vanligen erhållna som present. Tobaken njöts nog lika mycket till snusning som rökning och luggning i gammal tid. Snusluggning

Tobak.

ACC. N:R M. 14464:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.

är nu mera inte så allmän. De som i jängen tid
mest luggade snus var bonddrängar. En del
människor luggade tobak och snus som me-
del mot landvärk. Under förra världskriget då
det var ont om tobak, särskilt röktoak, gjorde
de många som färrik Ståhl, de skuro av
blad sitt slag som bestod av förskada körs-
bärsblad. En talesätt om tobak var: "Röka
tobak är ett bruk, det från Indien vi lärde,
mängden blir ju särra sjuk, mängden sätter
därpå värde". Snusnästdukar voro alltid av
mörkt fyg och vanligen hemvävda. För någ-
ra år sedan levde en man i O. Glimminge mu-
rare till yrket, originell till kynne, ja, gam-
meldagar fartastrike godtemplare och frivillig
gås, men storsnussare. På sin förrsdag erhö-
ll han som present en stor snusnästduk jämte
7) några versrader, som jag tyvärr glömt.

Tobak

ACC. N:R M. 14464:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

Efter den dagen var det slut med gubbens
snusande.

Har dröjt med svar eftersom det var
svårt att finna någon kännare av tobaks-
odling på närmare håll än i Åhus.

Högskoleingenjör
Erik Wästerlund